

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

OULUN YLIOPISTON KAUPPAKORKEAKOULU

**Anita Juho, Hannele Kantola, Mirjam Lehenkari, Tuija Lämsä,
Sinikka Moilanen, Riikka Nuutilainen ja Satu Nätti**

OHJEITA OPINNÄYTETYÖN KIRJOITTAMISEEN

Opintomoniste

Syyskuu 2012 *(päivitetty syyskuussa 2015)*

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	OPINNÄYTETYÖSKENTELYN VAIHEET JA ARVIOINTI	6
3	OPINNÄYTETYÖN RAKENNE	12
4	OPINNÄYTETYÖN KIRJOITTAMINEN	16
4.1	Kirjoitustyyli	16
4.2	Viittaustekniikka	17
4.3	Lähdeluettelo	23
4.4	Referointitekniikka	27
4.5	Tekstin havainnollistaminen	30
4.5.1	Taulukot	30
4.5.2	Kuviot	32
4.5.3	Matemaattinen esitystapa.....	33
4.6	Sivusetukset	34
5	YHTEENVETO	37
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	
	Liite 1 Teemahaastattelurunko	40

KUVIOT

Esimerkkikuvio 1. Yritys Oy:n liikevaihdon jakautuminen toimialoittain 2011.....	32
Esimerkkikuvio 2. Arvofunktio (Kahneman & Tversky 1979: 279).....	33

TAULUKOT

Esimerkkitaulukko 1. Rekrytointimenetelmien tekninen ja sosiaalinen validiteetti (Folger & Cropanzano 1998: 84–91).....	30
Esimerkkitaulukko 2. Suomen työttömyysaste (%).	31
Esimerkkitaulukko 3. Regressioanalyysin tulokset.	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöskentelyn yleisenä tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa tieteellisen tutkimuksen tekemiseen ja tieteelliseen viestintään. Opinnäytetyön tarkoituksena on ilmentää tekijänsä perehtyneisyyttä omalta tieteenalalta valitun aihealueen tutkimuskirjallisuuteen, valmiutta itsenäiseen tutkimustiedon tuottamiseen sekä kykyä kirjalliseen ja suulliseen raportointiin. Opinnäytetyöskentely kehittää paitsi opiskelijan tieteellistä ajattelua ja ilmaisua, myös monia työelämässä tarvittavia valmiuksia kuten tiedonhankinta- ja analysointikykyä, kriittistä ajattelua sekä argumentointi- ja ongelmanratkaisutaitoja.

Kandidaatintutkielma¹ on yleensä opiskelijan ensimmäinen tieteellinen opinnäytetyö. Sen tarkoituksena on kehittää tieteellisessä tutkimustyössä tarvittavia perustaitoja. Kandidaatintutkielman tehtyään opiskelija tuntee tieteellisen tiedonhaun menetelmät ja välineet sekä osaa arvioida kriittisesti julkaistun tiedon luotettavuutta ja merkittävyyttä. Hän kykenee valitsemaan ja rajaamaan tutkielmansa aiheen perustellusti. Lisäksi opiskelija osaa tehdä tulkintoja ja päätelmiä kokoamastaan tiedosta sekä kykenee laatimaan tieteellisen kirjoittamisen yleisten periaatteiden mukaisen kirjallisen tutkielman, jonka hän esittelee myös suullisesti seminaarissa.

Tieteellisen tekstin tarkoitus on tuottaa uutta tietoa tai ainakin avata uusia näkökulmia tarkasteltavaan aiheeseen. Pro gradu -tutkielmatyöskentelyn käynnistyessä tieteellisen kirjoittamisen konventiot ovat opiskelijalle jo tuttuja, jolloin hänen on helpompi kiinnittää yhä enemmän huomiota työnsä tieteelliseen sisältöön. Pro gradu -tutkielmaprosessin aikana opiskelija osoittaa kykenevänsä itsenäiseen tieteellisen tiedon tuottamiseen, analysointiin ja johtopäätösten esittämiseen. Pro gradu -tutkielman kautta opiskelija osoittaa asiantuntijuutta valitsemallaan aihealueella sekä teoreettisen että käytännön tiedon tasolla.

---

¹ Pelkästään KTM-tutkintoa suorittavat (maisteritason erillisvalinnassa tai kansainvälisiin maisteriohjelmiin valitut) ja sivuaineopiskelijat tekevät kandidaatintutkielman sijaan seminaarityön. Ellei erikseen muuta mainita, kandidaatintutkielmia ja seminaaritöitä koskee sama, tässä opintomonisteessa esitetty ohjeistus.

Tieteellinen kirjoittaminen on oma tyylilajinsa, jolle on tunnusomaista asiakaskeisyys, täsmällisyys ja oikeakielisyys. Lisäksi hyvä tieteellinen teksti noudattelee sovittuja muotovaatimuksia. Tämän opintomonisteen tarkoitus on kuvata kauppakorkeakoulun opinnäytetöissä noudatettavat tieteellisen kirjoittamisen periaatteet ja kirjoitustekniset muotovaatimukset. Ohjeistus on tarkoituksellisesti laadittu lyhyeksi ja ytimekkääksi; asioista syvällisemmin kiinnostuneille on olemassa runsaasti kirjallisuutta (ks. esim. Kniivilä, Lindblom-Yläne & Mäntynen 2007 ja Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009). Opintomoniste itsessään toimii ulkoasumallina lukuun ottamatta siinä esiintyvää runsasta luetteloiden käyttöä, jota tulee opinnäytetöissä välttää.

Opinnäytetöiden ulkoisen muotoilun helpottamiseksi on laadittu erillinen MS Word -asiakirjamalli (template), joka sisältää tässäkin ohjeessa kuvatut oikeat tyylit ja asetellut kauppakorkeakoulun opinnäytetöille. Tarkempi ohjeistus mallin käyttöön löytyy Tutkielmentekijän Microsoft Office 2013 Word -ohjeesta (Heikkilä 2015). Edellä mainitut ovat saatavilla kauppakorkeakoulun internetsivuilta. Asiakirjamalli ja Word-ohje täydentävät muoto- ja ulkonäköseikkojen osalta tätä kirjoitusohjetta, ja niihin on jokaisen kauppakorkeakoulun opinnäytetyötä tekevän hyvä tutustua.

Tämän opintomonisteen seuraavassa luvussa käydään lyhyesti läpi opinnäytetyöskentelyn vaiheet ja opinnäytetöiden arviointiperusteet. Kolmannessa luvussa on kuvattuna opinnäytetyön tyypillinen rakenne. Neljänten lukuun on koottu ohjeistus koskien kirjoitustyyliä, viittaus- ja referointitekniikkaa, lähdeluettelon laadintaa, tekstin havainnollistamista sekä sivuasetuksia. Luku viisi sisältää tiivistetyn yhteenvedon tämän opintomonisteen tavoitteista.

2 OPINNÄYTETYÖSKENTELYN VAIHEET JA ARVIOINTI

Jokaisella kauppakorkeakoulun pääaineella on opinnäytetyöskentelyyn liittyen erilaisia käytänteitä muun muassa sen suhteen, kuinka usein ja missä vaiheissa työtä esitetään yhteisissä seminaareissa. Pääainekohtainen ohjeistus annetaan seminaarien aloitustilaisuuksissa. Tyypillisesti opinnäytetyöskentelyprosessissa voidaan kuitenkin erottaa seuraavat vaiheet.

Opinnäytetyöprosessi käynnistyy *tutkimusaiheen valinnalla*. Lähtökohtaisesti vastuu aiheen etsimisestä on tutkielmantekijällä itsellään. Aiheen valinnan ensimmäisessä vaiheessa opiskelija keskustelee opinnäytetyönsä ohjaajan kanssa tutkielman yleisestä aihepiiristä. Opinnäytetyön aihe voi olla miltä tahansa oppiaineen piiriin kuuluvalta aihealueelta. Hyvän yleiskuvan oman alansa tutkimuksen keskeisistä ja ajankohtaisista teemoista saa selailemalla tärkeimpien tieteellisten aikakauslehtien viimeisimpiä vuosikertoja. Harkitsemisen arvoisia ovat erityisesti ne aihealueet, joilla oppiaineen henkilökunta tekee omaa tutkimustyötään. Opinnäytetyö on mahdollista toteuttaa myös yliopiston ulkopuolisen organisaation, esimerkiksi yrityksen, tilauksesta niin sanottuna toimeksiantotutkimuksena.

Kuten kaikki tieteellisessä tutkimuksessa tehdyt ratkaisut, myös aiheen valinnan tulee olla perusteltu. Huomioon otettavia näkökulmia on useita:

- tutkielmantekijän henkilökohtainen kiinnostus aiheeseen,
- tutkielmantekijän omat resurssit (tiedot, taidot ja käytettävissä oleva aika),
- lähdemateriaalin saatavuus,
- tutkimusaineiston saatavuus,
- aiheen tieteensisäinen merkitys,
- aiheen yhteiskunnallinen merkitys sekä
- aiheen merkitys tutkielmantekijän urakehityksen kannalta.

Kun aihe on valittu ja opinnäytetyön ohjaaja on sen hyväksynyt, voi opinnäytetyöprosessin seuraava vaihe eli *tutkimuskirjallisuuteen perehtyminen* alkaa. Aikaisempiin tutkimuksiin tutustuminen palvelee useita tarkoituksia:

1) Yleiskuvan hahmottuminen

- Mikä on aiheeseen liittyvän tutkimuksen nykytila? Onko aikaisempaa tutkimusta vähän vai paljon? Onko se tuoretta vai vanhempaa, koti- vai ulkomaista? Ketkä ovat aihealueen johtavia tutkijoita?
- Mistä eri näkökulmista aihetta on tutkittu? Millaisia tutkimusmetodeja aikaisemmissa tutkimuksissa on sovellettu ja millaisia aineistoja niissä on käytetty? Mitä ovat keskeisimmät tutkimustulokset?
- Miten oma opinnäytetyö asemoituu aihealueen tutkimuskenttään?

2) Substanssitätämyksen karttuminen

- auttaa keskittymään oman tutkielman kannalta olennaiseen tutkimuskirjallisuuteen.
- auttaa valitsemaan ne tutkimukset, joiden pohjalta voi parhaiten rakentaa oman tutkimuksen teoriaviitekehäyksen ja empiirisen tutkimusasetelman.

3) Asiantuntijuuden kehittyminen

- auttaa arvioimaan olemassa olevaa tutkimuskirjallisuutta kriittisesti ja tunnistamaan siinä mahdollisesti olevia aukkoja ja puutteita.
- mahdollistaa oman tutkimuksen näkökulman täsmentämisen ja varsinaisen tutkimusongelman tai -tehtävän määrittämisen.

Aikaisempaan tutkimukseen perehtyminen kannattaa aloittaa etsimällä käsiinsä mahdollisimman tuore aihetta käsittelevä oppikirja, kokoomateos tai katsausartikkeli. Tällaisten aputeosten avulla pääsee kätevästi kiinni varsinaiseen lähdemateriaaliin eli tieteellisiin alkuperäistutkimuksiin. Mikäli aihetta käsittelevää yleisteosta ei ole saatavilla, lähdemateriaalia voi lähteä etsimään erilaisista kirjallisuustietokannoista. Opastusta tietokantojen käyttöön saa Oulun yliopiston kirjaston järjestämässä tiedonhankinnan koulutuksissa, jotka on suunnattu ensisijaisesti kauppakorkeakoulun kandidaattivaiheen opiskelijoille, mutta joita voidaan räätälöidä myös pro gradu -vaiheen opiskelijoille. Kirjaston henkilökunta koostuu tiedonhaun asiantuntijoista, ja heiltä voi pyytää apua lähdemateriaalin etsimisessä myös muulloin kuin varsinaisissa koulutustilaisuuksissa. Opastusta tiedonhakuun löytyy myös kirjaston internetsivuilta (<http://www oulu.fi/kirjasto/node/2971>).

Aiheen valinta ja tutkimuskirjallisuuteen perehtyminen ovat välttämättömiä tehtäviä opinnäytetyöprosessin käynnistämiseksi. Prosessin sujuvan etenemisen ja onnistuneen lopputuloksen kannalta kriittisin tehtävä on *aiheen rajaus*. Aiheen rajauksessa pyritään kiteyttämään tutkimuksen tavoite perustelulla lähestymisnäkökulman valinnalla, ja tästä vasta varsinaisesti alkaa opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus.

Aiheen rajaaminen on usein varsinkin ensimmäistä opinnäytetyötään tekeväälle opiskelijalle vaikea tehtävä, ja joskus käy niin, että opiskelijalla on vielä opinnäytteen kirjoittamisen jälkeenkin vaikeuksia määritellä selkeästi, mikä tutkimuksen tarkoitus täsmällisesti ottaen on. Opinnäytetöiden yleisin ongelma on liian laajasti rajattu aihe. Laajaa aiheenrajausta ei pidä sekoittaa laaja-alaiseen osaamiseen; pikemminkin se kertoo kyvyttömyydestä erottaa olennainen epäolennaisesta. Tutkielmantekijän kyvykkyydestä kertoo se, että hän osaa rajata tutkimusaiheen siten, että opinnäytetyö tarjoaa vastauksen täsmällisesti määriteltyyn tutkimusongelmaan tai -tehtävään.

Seuraava vaihe opinnäytetyöskentelyssä on *alustavan tutkimussuunnitelman* laatiminen. Tässä dokumentissa, jota myös *alkuraportiksi* tai *aihepaperiksi* kutsutaan, esitetään tavallisesti seuraavat asiat:

- opinnäytetyön alustava otsikko,
- opinnäytetyön alustava sisällysluettelo,
- tutkimusaiheen esittely ja tausta,
- tutkimusaiheen merkitys ja tutkimuksen motivointi,
- tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma tai -tehtävä,
- alustava tutkimuskysymys tai -kysymykset,
- lyhyt kuvaus käytettävästä tutkimusmenetelmästä ja -aineistosta sekä
- tiivis katsaus tärkeimpiin aikaisempiin tutkimuksiin ja/tai alustava lähdeluettelo.

Alustava tutkimussuunnitelma voi olla hyvin luonnoksenomainen hahmotelma tutkielman yleisistä linjoista. Se toimii tutkielmantekijän ohjenuorana tutkimustyön alkutaipaleella. Tyypillisesti se kuitenkin kehittyy ja tarkentuu tutkimuksen edetessä, eli lopullinen opinnäytetyö voi poiketa ja usein poikkeaa alkuperäisestä suunnitelmasta.

Tutkielmatyöskentelyn raportointiin voi kuulua myös *väliraportti*, näin on etenkin pro gradu -tutkielmissa. Väliraportti esitetään siinä vaiheessa, kun joku tai jotkut opinnäytetyön osiot, esimerkiksi teoriaviitekehys, kirjallisuuskatsaus tai aineistolähtöisessä tutkimuksessa aineiston kuvaus ja analyysi, ovat valmiita. Ulkopuolista lukijaa ajatellen keskeneräisistä osioista on väliraportissa hyvä esittää hahmotelma esimerkiksi ranskalaisin viivoin.

Käsikirjoitus on lähes valmis opinnäytetyö, jonka tutkielmantekijä esittelee suullisesti tutkielmaseminaarissa. Kauppakorkeakoulun seminaareissa noudatetaan opponointikäytäntöä. Opponointi tarkoittaa toisen opiskelijan opinnäytetyöhön tutustumista ja sen suullista arviointia. Myös yleisö esittää kysymyksiä, kommentteja ja kehitysehdotuksia työhön liittyen. Seminaarissa saadun palautteen pohjalta tutkielmantekijä viimeistelee lopullisen, arvioitavaksi jätettävän opinnäytetyön.

Siinä vaiheessa kun opiskelija haluaa *jättää kandidaatintutkielman tai seminaarityön arvioitavaksi*, opinnäytetyön ohjaaja kehottaa häntä lähettämään sen Urkund-tarkastukseen osoitteen https://login oulu.fi/uadr/urkund_lomake.html kautta. Urkund on lähdeviittausten tarkistamiseen ja plagioinnin ehkäisemiseen tarkoitettu järjestelmä, jota kaikki Oulun yliopiston opettajat ovat velvoitettuja käyttämään omilla opintojaksoillaan (Koulutusneuvoston päätös [B3/2010](#)). Ennen kuin opiskelija voi ladata työnsä Urkund-järjestelmään, tulee hänen lukea ja hyväksyä opiskelijan sopimus. Mikäli opiskelija ei hyväksy sopimuksen ehtoja, tulee hänen sopia jatkotoimista opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Urkund-tarkastukseen lähettämisen lisäksi opiskelijan tulee toimittaa kandidaatintutkielmastaan yksi irtolehtiversio tiedekunnan opintotoimistoon. Kandidaatintutkielman kansitukseksi riittävät kevyet liimakannet. Tutkielman kansitus on opiskelijalle vapaaehtoista ja kansitettu versio tulee vain opiskelijan omaan käyttöön. Seminaarityötä ei tarvitse toimittaa opintotoimistoon.

Pro gradu -tutkielmien osalta kauppakorkeakoulussa on käytössä järjestelmä, jossa tutkielmat julkaistaan ja arkistoidaan ainoastaan sähköisessä muodossa. Opiskelija voi edelleen, omalla kustannuksellaan, painattaa työn kovakantiseksi kirjaksi omaa käyttöä varten, mutta arvosteltavaksi hyväksytään vain sähköisessä muodossa oleva pro gradu -tutkielma. Saatuaan luvan opinnäytetyönsä ohjaajalta, opiskelija *lähettää*

pro gradu -tutkielmasa arvioitavaksi Laturi-järjestelmän (<http://laturi.oulu.fi>) kautta, missä yhteydessä työ käy läpi myös Urkund-tarkastuksen.

Jätettyään opinnäytetyönsä arvioitavaksi opiskelija voi ilmoittautua *kypsyysnäytteeseen* WebOodissa. Kypsyysnäytettä varten kandidaatintutkielman ohjaaja laatii tutkielman aihepiiristä kolme kysymystä, joista opiskelija valitsee yhden ja kirjoittaa siihen konseptiarkin eli noin 450–600 sanan pituisen esseetyyppisen vastauksen. Pro Gradu –tutkielmien kypsyysnäytteessä käytetään vakiomuotoista kysymystä. Kypsyysnäytteellä tutkielmantekijä osoittaa perehtyneisyyttä opinnäytetyönsä aiheeseen sekä hyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Kypsyysnäytteen arvioi asiasisällön osalta opinnäytetyön ohjaaja, minkä jälkeen se lähetetään kielentarkastukseen. Kielitaito arvioidaan vain kerran, eli jos opiskelija on osoittanut kielitaitonsa kandidaatin kypsyysnäytteessä, pro gradu -vaiheessa arvioidaan ainoastaan kypsyysnäytteen asiasisältö sekä maisteriohjelmien oppimistavoitteen mukainen kirjallisen esittämisen taito. Seminaarityön tekijän ei tarvitse suorittaa kypsyysnäytettä.

Pro gradu -tutkielmat *arvostele* maisteriohjelmien vastuuhenkilö tutkielman tarkastajien antaman kirjallisen lausunnon perusteella asteikolla 1–5. Arvostelussa huomioitavia asioita ovat (<http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/gradurubriikki>):

- tutkimustehtävä (johdatus ongelmaan ja tutkimuksen tavoite),
- teoriaosa (viitekehyksen muodostaminen ja lähdemateriaalin käyttö),
- metodit ja aineisto (tutkimusasetelma ja tutkimusmenetelmän hallinta),
- tulokset ja johtopäätökset (tulosten esittäminen ja tulkinta sekä johtopäätelmät),
- tutkimusraportti (argumentointi ja kriittinen ajattelu sekä viimeistelyaste ja kirjallinen ilmaisu).

Kandidaatintutkielmien ja seminaaritöiden arvosteluasteikko on pro gradu -tutkielmien tavoin 1–5, mutta arviointikriteerit saattavat jonkin verran poiketa edellä esitetystä. Arvosteluperusteista kerrotaan oppiainekohtaisissa seminaareissa.

Mikäli opiskelija haluaa saada tutkintotodistuksen tiettyyn päivämäärään mennessä, on hyvä huomioida, että opinnäytetyöprosessin viimeisiin vaiheisiin kuluu runsaasti aikaa. Pro gradu -tutkielmien palautusaikataulu on tarkasti määritelty (http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/valmistumisen_aikataulu), ja tämä sama aikataulu pätee myös kandidaatintutkielmiin.

Tarkempia tietoja opinnäytetöiden arvostelusta, kypsyysnäytteestä ja muista tutkielman laadintaan ja palautukseen liittyvistä seikoista löytyy tiedekuntamme ilmoitustaululta, opinto-oppaasta (<http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/opinto-opas>) ja verkkosivuilta (<http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/opinnaytetyoskentely>).

3 OPINNÄYTETYÖN RAKENNE

Opinnäytetyön perusrakenne on aiheesta tai tutkimusotteesta riippumatta aina samanlainen ja siihen kuuluvat seuraavat osat luetellussa järjestyksessä: kansilehti, (tiivistelmä), sisällysluettelo, johdanto, varsinaiset tekstiluvut, yhteenveto, lähdeluettelo sekä mahdolliset liitteet (ks. lisätietoja oheiselta sivulta: http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/ohjeita_opinnaytetyohon). Seuraava rakennekuvaus² soveltuu sellaisiin opinnäytetöihin, jotka sisältävät sekä teoreettisen että empiirisen osion.

a) Kansilehti

- Opinnäytetyön ensimmäisen sivun sisältö ja sivuasetukset on määritelty valmiiksi laaditussa kansilehden pohjassa.
- Englanninkielisessä opinnäytetyössä käytetään omaa pohjaa.
- Työn otsikon tulee olla informatiivinen, ytimekäs ja sopusoinnussa tutkimuksen sisällön kanssa.

b) Tiivistelmä

- Ainoastaan pro gradu -tutkielmista laaditaan tiivistelmä.
- Tiivistelmästä lukija saa yleiskuvan tutkielman sisällöstä ja keskeisistä johtopäätöksistä, ja se palvelee myös tutkimustietojen viemistä tietojärjestelmiin.
- Tiivistelmälomake täytetään ohjeiden mukaisesti.
- Tiivistelmä laaditaan tutkielman kielen mukaan joko suomenkieliselle pohjalle tai englanninkieliselle pohjalle.

c) Sisällysluettelo

- Sisällysluettelo otsikoidaan lyhyesti SISÄLLYS ja muiden pääotsikoiden tapaan otsikko lihavoidaan.

---

² Rakennekuvaus koskee järjestystä, jossa asiat opinnäytetyössä esitetään. Itse kirjoitusprosessi etenee hyvin eri tavalla kuin opinnäytetyön rakenne; kirjoittamista ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista aloittaa raportin alkuosasta.

- Sisällysluettelossa esitetään työn rakenne pää- ja alaluvuittain sekä niiden sivunumerot.
- Sisennyksillä toteutetulla porrastuksella (ks. tämän opintomonisteen sisällysluettelo) havainnollistetaan käsiteltävien asioiden keskinäisiä suhteita.
- Samantasoisia alalukuja on aina oltava vähintään kaksi (esim. 2.1 ja 2.2).
- Otsikkotasoa saa olla enintään kolme (esim. pääluku 2 ja alaluvut 2.1 ja 2.1.1).
- LÄHTEET ja LIITTEET -otsikoita ei numeroida.
- Kuvioille ja taulukoille laaditaan molemmille omat sisällysluettelot.

d) Johdanto

- Opinnäytetyön ensimmäisen varsinaisen pääluvun tehtävä on johdattaa lukija käsiteltävään aiheeseen ja herättää mielenkiinto tutkimusta kohtaan.
- Johdantoluvussa esitetään yleensä seuraavat asiat:
  - tutkimusaiheen esittely, tausta ja merkitys,
  - tutkimuksen näkökulma, tavoite ja motivointi,
  - tutkimustehtävä tai -ongelma ja tutkimuskysymys/-kysymykset,
  - tutkimuksen yhteys ja lisäarvo suhteessa aikaisempaan tutkimukseen,
  - käytettävät tutkimusmenetelmä(t) ja -aineisto(t) (yleisellä tasolla),
  - tutkimuksen keskeiset tulokset ja johtopäätökset (etenkin kvantitatiivisessa tutkimuksessa) sekä
  - opinnäytetyön eteneminen (pää)lukuittain.
- Johdantoluvussa tulee pyrkiä tiiviiseen ilmaisuun, mutta etenkin pro gradu -tutkielmassa johdannosta tulee joskus niin monisivuinen, että on syytä harkita luvun jakamista alalukuihin.

e) Teoreettinen viitekehys

- Teoreettinen viitekehys ei ole opinnäytetyön lukuotsikko, vaan tällä viitataan johdantoluvun jälkeiseen osioon, joka muodostaa perustan tutkielmantekijän omalle tutkimukselle.
- Tämä opinnäytetyön osio voi koostua useasta pääluvusta, ja sen rakenne ja sisältö määräytyvät tutkielman aiheen ja valitun tutkimusotteen perusteella. Tyypillisesti tässä yhteydessä esitetään
  - termien ja käsitteiden määrittely,

- tutkimusaiheeseen liittyvien keskeisten teoreettisten näkökulmien ja lähestymistapojen kuvaus,
- tutkimuksen teoreettisen tai käsitteellisen viitekehyksen muodostaminen,
- katsaus aikaisempiin empiirisiin tutkimuksiin (erilaiset näkökulmat, metodiset ratkaisut, keskeiset tutkimustulokset, näkemuserot, ristiriitaisuudet ja puutteet),
- oman tutkimuksen asemointi aihealueen tutkimuskenttään sekä
- tutkimusstrategia (laadullisessa tutkimuksessa) tai testattavat hypoteesit (kvantitatiivisessa tutkimuksessa).

f) Tutkimusaineisto(t) ja -menetelmä(t)

- Tässä opinnäytetyön luvussa kuvataan tutkimuksessa käytettävät tutkimusaineisto(t) (sisältö, laatu, määrä, keruutapa ja aineistoon tehdyt rajaukset) ja tutkimusmenetelmä(t) sekä perustellaan tehdyt valinnat.
- Kuvausten on oltava niin selkeitä ja läpinäkyviä, että tutkimus on niiden perusteella toistettavissa.
- Tieteenalalla yleisesti käytettävien menetelmien kuvausten ei tarvitse olla yhtä yksityiskohtaisia kuin uusien tai vähemmän tunnettujen menetelmien kuvausten.

g) Aineiston analyysi

- Aineiston analyysi ei ole opinnäytetyön lukuotsikko, vaan sillä viitataan pro gradu -tutkielman tärkeimpään osioon, joka sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen tehdystä tutkimuksesta sekä siitä saatujen tulosten raportoinnin ja tulkinnan.
- Tuloksia ei pelkästään luetella, vaan niitä peilataan aiemmin esitettyä taustaa (teoreettinen viitekehys ja aikaisemmat empiiriset tutkimustulokset) vasten.
- Tämä opinnäytetyön osio voi koostua useammasta pääluvusta, ja sen jäsentelyn voi tehdä monella eri tavalla, esimerkiksi temaattisesti tai tutkimusongelmittain.

h) Yhteenveto

- Tämä luku (joka voidaan otsikoida myös JOHTOPÄÄTÖKSET) aloitetaan yleensä tutkielman tavoitteen ja tutkimusongelman kertauksella, minkä jälkeen siinä esitetään vastauksia seuraavan tyyppisiin kysymyksiin:

- Mitä ovat tutkimuksen päätulokset ja mitä uutta tietoa tutkimus tuotti?
  - Missä määrin tulokset tukevat tai poikkeavat aikaisemmista tutkimustuloksista?
  - Missä määrin tulokset ovat yleistettävissä?
  - Miten luotettavia tulokset ovat ja millaisia rajoituksia tutkimukseen liittyy?
  - Miten tuloksia voidaan hyödyntää?
  - Millaisia jatkotutkimusaiheita tai -kysymyksiä tutkimuksesta nousee esiin?
- Yhteenvetoluvussa tarkastellaan siis hyvin saman tyyppisiä asioita kuin sitä edeltävässä analyysiosiossa, mutta sanallisesti (numeerisia tutkimustuloksia ei enää esitetä) ja tiivistäen.

i) Lähdeluettelo

- Lähdeluettelo otsikoidaan lyhyesti LÄHTEET lihavoituna ja ilman luku-numerointia.
- Lähdeluetteloon merkitään kaikki ne lähteet, joihin työssä on viitattu.
- Lähdeluettelo laaditaan tämän opintomonisteen luvussa 4.3 esitettyjen ohjeiden mukaisesti.

j) Liitteet

- Liitteisiin sijoitetaan kaikki sellainen tarkentava lisäinformaatio, jota ei ole tarkoituksenmukaista esittää työn varsinaisessa tekstiosassa.
- Tyypillisiä opinnäytetyön liitteitä ovat tutkimuksessa käytetyt kyselylomakkeet, teemahaastattelurungot (ks. liite 1) sekä yksityiskohtaiset aineistokuvaukset.
- Liitteissä esitetään myös sellainen materiaali, jota on kokonsa takia hankala sijoittaa tekstiosaan (esim. pitkät matemaattiset esitykset).
- Kaikkiin liitteisiin on oltava viittaus tekstissä.
- Liitteet numeroidaan juoksevasti.
- Sisällysluetteloon liitteet otsikoidaan niiden sisältöä kuvaavasti.

4 OPINNÄYTETYÖN KIRJOITTAMINEN

Sanotaan, että kirjoittamaan oppii kirjoittamalla. Vaikka edellinen pätee myös tieteelliseen kirjoittamiseen, on tämä aivan oma tyylilajinsa, jolle on tunnusomaista sovittujen kirjoitusteknisten muotovaatimusten noudattaminen. Opinnäytetyön kirjoittajalta edellytetäänkin tieteellisen kirjoittamisen konventioiden perustuntemusta. Tässä opintomonisteen luvussa kuvaillaan tieteellisen tekstin ominaispiirteitä ja esitetään tiedekuntamme opinnäytetöiden kieli- ja ulkoasuvaatimukset.

4.1 Kirjoitustyyli

Tieteellinen kirjoittaminen edellyttää hyvän yleiskielen ja asiatyylin hallintaa. Tekstin tulee olla kieliasultaan ja oikeinkirjoitukseltaan kirjakielen normien mukaista. Asiatyylinen teksti on yksiselitteistä ja täsmällistä, eikä se sisällä epämääräisiä ilmaisuja kuten ”useat tutkimukset” ilman asianmukaista viittausta esimerkkitutkimuksiin. Myöskään puhekieliset ilmaisut, kuten ”...tutkimuksissa ollaan osoitettu, että minkälaisia vaikutuksia...”, eivät kuulu asiatyyliin. Nimilyhenteitä kuten EKP (Euroopan keskuspankki) voi käyttää, mikäli ne sujuvoittavat tekstiä ja niiden merkitys tehdään lukijalle selväksi. Kieleen liittyviä lyhenteitä kuten ks. ja vrt. voi käyttää esimerkiksi sulkujen sisällä olevassa tekstissä, mutta juoksevassa tekstissä ne kirjoitetaan auki. Tieteelliselle tekstille on tunnusomaista erikoiskäsitteet ja niitä kuvaavat termit, jotka tulee määritellä siinä vaiheessa, kun ne esiintyvät tekstissä ensimmäistä kertaa. Suomenkielisessä tekstissä vieraskielisille termeille esitetään suomenkielinen vastine. Mikäli vakiintunutta suomenkielistä vastinetta ei ole olemassa, alkuperäinen vieraskielinen termi mainitaan suluissa suomennoksen jälkeen käsitettä määriteltäessä.

Tieteellisessä yhteisössä vallitsee erilaisia näkemyksiä siitä, kuuluuko minä-muoto eli yksikön ensimmäinen persoona tieteelliseen kirjoittamiseen. Tieteellinen teksti on tyypillisesti melko persoonatonta, ja siinä pyritään mahdollisimman objektiiviseen ilmaisuun käyttämällä verbimuotona passiivia tai yksikön kolmatta persoona. Yksikön ensimmäinen persoona tulee kysymykseen, jos halutaan korostaa kirjoittajan vastuuta tutkimukseen liittyvissä valinnoissa. Englanninkielisessä tekstissä yksikön

ensimmäisen persoonan sijaan käytetään yleensä monikon ensimmäistä persoonaa silloinkin kun kirjoittajia on vain yksi. Aikamuoto on pääsääntöisesti preesens, myös silloin kun viitataan aikaisempiin tutkimuksiin.

Tieteellinen teksti on luonteeltaan tietoa välittävää. Jotta tieto tulee ymmärretyksi, on tekstin oltava ilmaisultaan tarkkaa ja selkeää. Selkeys perustuu johdonmukaiseen tekstin jäsentelyyn ja huolella mietittyihin lauserakenteisiin ja tekstikokonaisuuksiin (kappaleet, alaluvut, pääluvut), jotka etenevät loogisessa järjestyksessä ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Kirjoittaja voi edistää tekstinsä ymmärrettävyyttä asettamalla itsensä lukijan asemaan, tarkastelemalla tekstiä ulkopuolisen näkökulmasta. Huomiota on kiinnitettävä myös tekstin sujuvuuteen ja sidoksisuuteen: miten yksittäiset virkkeet ja kappaleet istuvat ympäristöönsä ja luvut liittyvät toisiinsa. Tekstin sujuvuutta voi edesauttaa johdattelemalla lukijaa lukujen välillä kertomalla, mitä työssä käsitellään seuraavaksi. Näin lukija pysyy paremmin kirjoittajan ajatusten mukana. Johdattelu voidaan tehdä joko edellisen luvun lopussa tai uuden luvun alussa ennen ensimmäistä alalukua. Valittua tapaa tulee noudattaa johdonmukaisesti läpi koko työn.

4.2 Viittaustekniikka

Tieteelliselle tekstille on ominaista lähteiden käyttö, joka osoitetaan tekstissä lähdeviittauksin. Lähdeviittaukset kertovat lukijalle, mikä osa tekstiä on toisilta lainattua ja mikä perustuu kirjoittajan omaan ajatteluun (lähdeviitteettömät tekstinosat). Ainoastaan yleisesti tunnetut tosiasiat voi esittää tekstissä ilman lähdeviittausta. Kirjoittaja, joka käyttää jonkun toisen tekstiä lähdettä mainitsematta, syyllistyy tieteelliseen vilppiin eli *plagiointiin*, *johon Oulun yliopistossa suhtaudutaan erittäin vakavasti* (ks. <http://www.kotu oulu.fi/avoin/opas/Plagionti.pdf>).

Kandidaatintutkielma ja pro gradu -tutkielma ovat kaksi erillistä opinnäytetyötä. Niiden linkittäminen toisiinsa on kuitenkin mahdollista. Tyypillisesti linkittäminen tapahtuu siten, että kandidaatintutkielmassaan opiskelija kirjoittaa valitsemastaan aiheesta kirjallisuuskatsauksen aikaisemmasta tutkimuksesta ja muodostaa tästä kirjallisuuskatsauksesta pro gradu -tutkielmansa teoriaosan pohjan. Tähän liittyen on syytä huomata, että yliopistossamme plagioinniksi katsotaan myös niin kutsuttu

itsensä plagiointi eli oman tekstin käyttäminen sellaisenaan kahdella tai useammalla opintojaksolla. Mikäli opiskelija siis käyttää kandidaatintutkielmansa tekstiä pro gradu -tutkielmansa pohjana, on hänen kerrottava selkeästi, mikä osuus työstä perustuu opiskelijan omaan aikaisempaan tuotokseen. Luontevimmin tämä tapahtuu pro gradu -tutkielman johdantoluvun viimeisessä kappaleessa, jossa kuvataan opinnäytetyön eteneminen luvuittain. Se, että kandidaatintutkielma ja pro gradu -tutkielma ovat itsenäisiä opinnäytesuorituksia, tarkoittaa käytännössä sitä, että kandidaatintutkielma on kirjoitettava ennen pro gradu -tutkielmaa. Lisäksi opiskelijan on pystyttävä selkeästi määrittelemään pro gradu -tutkielmansa lisäarvo suhteessa kandidaatintutkielmaan.

Lähdeviittausten merkintätapoja on useita. Eri tieteenaloilla on erilaisia perinteitä, ja tieteenalan sisälläkin käytännöt vaihtelevat julkaisusarjoittain. Taloustieteessä käytetään tavallisimmin niin kutsuttua Harvard-lähdeviittaustekniikkaa, jossa lähdeviitteet kirjoitetaan tekstiin siten, että ensin esitetään kirjoittajien sukunimet, sitten lähteen painovuosi ja lopuksi tarvittaessa sivunumero(t).³ Tiedekuntamme opinnäytetöissä noudatetaan seuraavaksi kuvattuja lähdeviitteiden merkintätapoja, jotka pohjautuvat Harvard-järjestelmään.

a) Viittaus yhteen kirjoittajaan

Esimerkki 1: Fama (1970) erottaa markkinoiden tehokkuudessa kolme eri astetta: heikosti tehokkaat markkinat, keskivahvasti tehokkaat markkinat ja vahvasti tehokkaat markkinat. Heikosti tehokkaiksi markkinoiksi Fama määrittelee markkinat, joilla...

Esimerkki 2: Odean (1998: 1776) olettaa sijoittajien arvofunktion olevan konkaavi voittojen alueella ja konveksi tappioiden alueella.

---

³ Lähdeviittauksia ei tässä järjestelmässä sijoiteta alaviitteisiin. Sen sijaan alaviitteissä voidaan esittää lyhyitä lisähuomautuksia tai tarkentavia tietoja, jotka eivät saumattomasti sovi varsinaiseen tekstiin.

Esimerkki 3: Tilinpäätöksen tulkinnalle voidaan Salmen (2010: 266–267) mukaan esittää muutamia perussääntöjä: Ensinnäkin...

- Artikkeleihin viitataan kirjoittajan sukunimellä ja artikkelin painovuodella; vuosilukua ei tarvitse toistaa saman kappaleen sisällä (esimerkki 1). Kirjoittajan etunimeä, artikkelin nimeä tai julkaisun nimeä ei tekstissä mainita.
- Mikäli halutaan korostaa tiettyä artikkelin kohtaa, esimerkiksi kuviota, merkitään myös sivunumero (esimerkki 2).
- Kirjaan viitattaessa sivunumero(t) tulee merkitä aina (esimerkki 3). Sivunumeroiden välissä käytetään ajatusviivaa (–), ei yhdysmerkkiä (-).
- Esimerkit 1 ja 2 ovat niin kutsuttuja *asiantuntijapainotteisia* viittauksia ja esimerkki 3 on puolestaan *sisältöpainotteinen* viittaus.

b) Viittaus useampaan kirjoittajaan

Esimerkki 4: Fama ja French (1992) osoittavat, että osakkeen tuotto on sitä korkeampi, mitä pienemmästä yrityksestä on kyse ja mitä matalampi on yrityksen osakkeen markkina-arvo suhteessa sen kirja-arvoon.

Esimerkki 5: ... myös yrityskoon ja P/B-luvun (Fama & French 1992) on havaittu selittävän osakkeiden tuottoja.

Esimerkki 6: Davila, Foster ja Oyon (2009) jakavat innovaation ja kontrollin tyypit nelikenttään sen mukaan, mistä innovaatio on lähtöisin ja miten se vaikuttaa yrityksen strategiaan.

Esimerkki 7: Davila ym. (2009) huomauttavat, että laskentatoimen ja kontrollin merkitys yrittäjyydelle ja innovoinnille vaatii lisää tutkimusta.

- Kahden kirjoittajan nimien väliin tulee tekstiin integroidussa lähdeviitteessä ja-sana (esimerkki 4) ja sulkujen sisällä olevassa lähdeviitteessä &-merkki (esimerkki 5)

- Kolmen tai useamman kirjoittajan lähdeviitteissä noudatetaan edellisessä kohdassa esitettyjä sääntöjä silloin kun lähteeseen viitataan ensimmäisen kerran (esimerkki 6). Tämän jälkeen merkitään vain ensimmäinen kirjoittaja ja lyhenne ym. (esimerkki 7). Englanninkielisessä tekstissä käytetään ensimmäisen viittauksen jälkeen et al. -lyhennettä.

c) Viittaus yhteen virkkeeseen

Esimerkki 8: Toisaalta kohdeyritykselle voi olla hyötyä siitä, että ulkopuolinen haastattelija, jolle yritys on ennestään suhteellisen tuntematon, tuo yritystoimintaan ulkopuolisen näkökulman (Kvale 1996: 96). Tätä näkemystä tukee myös...

- Kun lähdeviittaus liittyy vain yhteen virkkeeseen, on viite osa virkettä ja se merkitään virkkeen sisään ennen sen pistettä.
- Esimerkissä 8 on kyse kirjasta, mistä syystä myös sivunumero mainitaan.

d) Viittaus useaan virkkeeseen tai koko kappaleeseen

Esimerkki 9: Budjetointi voidaan nähdä osana yrityksen suoritusmittausjärjestelmää. Budjetissa esitetään yleensä vuoden toimintasuunnitelma ja tavoitteet rahamääräisinä. Kokonaisbudjetin avulla koko yrityksen toiminnot saadaan koordinoitua keskenään, joten budjetti toimii myös tiedonsiirron välineenä. Länsimaissa budjettia on perinteisesti pidetty nimenomaan johtamisen työkaluna eikä laskentatoimen informaation tuottamisen välineenä. Tällöin on painotettu tulosvastuun kommunikointia koko organisaatioon, resurssien kohdistamista eri yksikölle, toiminnan koordinoitua eri yksikköjen välillä sekä toteutumien tarkkailua eroanalyysien avulla. (Bergstrand 1997: 93–93, Vehmanen & Koskinen 1998: 348-349.)

- Kun lähdeviite liittyy useampaan virkkeeseen tai koko kappaleeseen, merkitään viite viimeisen virkkeen pisteen jälkeen omana virkkeenään, joka päättyy sulkujen sisäpuolella olevaan pisteeseen. (Vrt. pisteiden paikkaa esimerkeissä 8 ja 9.)

- Kun lähdeviittaus sisältää useamman lähteen, lähteet kirjataan aikajärjestykseen vanhimmasta uusimpaan ja erotetaan toisistaan pilkulla.

e) Viittaus julkaisuun, jonka kirjoittaja ei ole tiedossa

Esimerkki 10: Viimeisen 20 vuoden aikana (1991–2010) Helsingin pörssin vuosivaihto on liki 100-kertaistunut. Huippuvuosi oli 2007, jolloin osakekauppojen yhteenlaskettu arvo oli lähes 400-kertainen vuoteen 1991 verrattuna. (NASDAQ OMX Helsinki 2011.)

f) Viittaus Internet-lähteeseen tai muuhun ei-painettuun materiaaliin

Esimerkki 11: Woodpine ja Liu (2010) tarkastelevat johtajuuden vaikutusta sisäisen tarkastajan motivaatioon käyttäytyä eettisesti.

Esimerkki 12: Euroopan komissio (2011) on antanut Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotuksensa tilintarkastusta koskevan sääntelyn uudistamisesta Euroopassa. Uudistusehdotukset tähtäävät tilintarkastuksen laadun varmistamiseen.

Esimerkki 13: Edelströmin (2012) mukaan fuusion taustalla on pyrkimys sopeutua muuttuviin markkinoihin sekä markkina-aseman vahvistaminen.

- Internet-lähteisiin ja muuhun ei-painettuun materiaaliin viitataan samoin periaattein kuin painettuun materiaaliin.
- Esimerkissä 11 on viittaus elektronisessa lehdessä olevaan artikkeliin.
- Mikäli kirjoittaja ei ole tiedossa, toimitaan kuten esimerkissä 12.
- Esimerkissä 13 on viittaus puhelinhaastatteluun.

g) Suora lainaus

Esimerkki 14: Vehkaperän, Karjalaisen ja Jokisen (2008: 20) mukaan suorat lainaukset ovat perusteltavissa, ”kun (1) lähteen tyyli on ylittämätön ja haluat antaa siitä näytteen, (2) lähdemateriaali on niin merkittävää tai niin kiistanalaista, että on syytä säilyttää se

muuttumattomana, (3) lähde on niin arvovaltainen, että haluat olla varma tiedon säilymisestä muuttumattomana.”

- Suoria lainauksia tulee käyttää erittäin säästeliäästi ja niiden on hyvä olla mahdollisimman lyhyitä.
- Suora lainaus merkitään lainausmerkkien sisään, ja sen on oltava täsmälleen alkuperäisessä muodossaan.
- Lähdeviite sijoitetaan lainausmerkkien ulkopuolelle ja sen tulee aina sisältää sivunumero. Mikäli lähdeviite merkitään lainauksen loppuun, viimeisen pisteen paikka määräytyy esimerkkien 8 ja 9 mukaisesti.
- Laadullisen aineiston raportoinnissa käytetään usein suoria lainauksia haastatteluaineistosta. Tällöin lainaus voidaan erottaa varsinaisesta tekstistä rivinvaihdolla, 1 cm:n sisennyksellä sekä käyttämällä lainauksessa rivinväliä 1:

”... Silloin todettiin, että jos halutaan olla mukana verkkobisneksessä, niin on pakko lähteä mukaan luokiteltuihin ilmoituksiin.” (Toimitusjohtaja)

- Sisennystä ja tiheämpää rivinväliä voidaan käyttää myös silloin, kun suora lainaus on tavallista pidempi.

h) Viittaus kokoomateokseen, työpaperiin tai sekundaarilähteeseen

- Lähdeviittaukset on aina pyrittävä tekemään alkuperäislähteisiin.
- Ennen kokoomateoksessa olevaan artikkeliin viittaamista on tarkistettava, onko artikkeli aikaisemmin julkaistu esimerkiksi tieteellisessä aikakauslehdessä, ja mikäli näin on, viittaus tehdään alkuperäisartikkeliin. Joka tapauksessa lähdeviitteeseen merkitään aina artikkelin kirjoittajan (ei kokoomateoksen toimittajan) nimi.
- Työpapereiden osalta viitataan viimeisimpään saatavilla olevaan versioon. Aina tulee tietysti tarkistaa, onko tutkimus jo julkaistu tieteellisessä aikakauslehdessä.
- Sekundaarilähteiden käyttö on hyväksyttävää ainoastaan silloin, kun alkuperäislähdettä on erittäin vaikea saada käyttöön.
- Sekundaarilähteeseen viitataan via-viittauksen avulla, esim. (Ewert 2003: 531 via Pott ym. 2009: 216). Edellisessä esimerkissä alkuperäislähdettä (Ewert 2003)

ei ole saatu käsiin, joten siihen on viitattu sekundaarilähteen (Pott ym. 2009) kautta.

- Sekä alkuperäislähde että sekundaarilähde merkitään lähdeluetteloon.

i) Viittaus lakitekstiin

Esimerkki 15: ... ei koske pieniä kirjanpitovelvollisia (KPL 3:9.2 §).

- Lakitekstiin viitattaessa ilmoitetaan lain virallinen lyhenne (joka on määriteltävä, kun se esiintyy tekstissä ensimmäistä kertaa), luku, pykälä ja momentti.

4.3 Lähdeluettelo

Opinnäytetyön loppuun sijoitettavaan lähdeluetteloon merkitään kaikki ne lähteet, joihin työssä on viitattu, ja sen tarkoitus on antaa lukijalle mahdollisuus tarkistaa työhön lainatut tiedot alkuperäislähteistä. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa lähdeluettelon laatimiseksi; esimerkiksi tieteellisillä aikakauslehdillä on jokaisella omanlaisensa lähdeluettelointitapa. Kauppakorkeakoulun opinnäytetöissä lähdeluettelo laaditaan seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Lähdeluetteloon kirjataan ainoastaan ne lähteet, joihin on tekstissä viitattu.
- Lähteet kirjataan lähdeluetteloon aakkosjärjestyksessä kirjoittajien sukunimien mukaisesti.
- Kirjoittajien järjestys säilytetään samana kuin se on alkuperäislähteessä, mikä ei välttämättä ole aakkosjärjestys.
- Kirjoittajan etunimien nimikirjaimista merkitään ne, joita kirjoittaja itse käyttää alkuperäislähteessä.
- Kirjoittajien nimet erotetaan pilkuilla, paitsi kaksi viimeistä &-merkillä.
- Mikäli samalta kirjoittajalta on useita töitä, järjestetään ne aikajärjestykseen vanhimmasta uusimpaan.

- Mikäli samalta kirjoittajalta on useita töitä samalta vuodelta, järjestetään ne aakkosjärjestykseen artikkelin tai teoksen nimen mukaan ja merkitään vuosilukuun indeksi pienaakkosin (esim. 2007a, 2007b).
- Lähdeluettelossa käytetään riviväliä 1 ja riippuvaa sisennystä 0,5 cm. Lähteiden väliin tulee yksi rivinvaihto.

Lähdeluettelon laatimisessa on helpointa edetä siten, että miettii ensin, mihin seuraavaksi esitetyistä ryhmistä a)–i) lähde kuuluu. Kun ryhmä on selvillä, esimerkit ja niiden alla olevat kommentit ohjaavat oikean kirjaustavan suhteen. Lähdeluettelon laatimisessa voidaan myös hyödyntää erilaisia viitteidenhallintaohjelmia, kuten esimerkiksi RefWorks, jonka käyttöön saa opastusta kirjaston järjestämissä tiedonhankinnan koulutuksissa.

a) Artikkelitieteellisessä aikakauslehdessä

Dunning, J. H. (1988a). The eclectic paradigm of international production: A restatement and some possible extensions. *Journal of International Business Studies* 19(1), 1–31.

Dunning, J. H. (1988b). The theory of international production. *International Trade Journal* 3(1), 21–66.

Honkapohja, S., Koskela, E. & Uusitalo, R. (1999). Työllisyys, työn verotus ja julkisen talouden tasapaino. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 95(1), 74–95.

Kross, W. J. & Suk, I. (2012). Does regulation FD work? Evidence from analysts' reliance on public disclosure. *Journal of Accounting and Economics* (painossa).

- Artikkelin nimessä ainoastaan ensimmäinen sana ja ison välimerkin tai kaksoispisteen jälkeinen sana kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.
- Englanninkielisen lehden nimessä kaikki sanat, lukuun ottamatta niin sanottuja sidesanoja, kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.
- Suomenkielisen lehden nimessä ainoastaan ensimmäinen sana kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.
- Lehden nimi kursivoidaan.
- Lehden nimen jälkeen ilmoitetaan lehden vuosikerta ja numero sekä artikkelin sivunumerot. Mikäli artikkeleita ei ole vielä julkaistu, edellä mainitut tiedot

korvataan painossa-sanalla, englanninkielisessä opinnäytetyössä sanoilla in print.

b) Kirja

Clegg, S., Kornberger, M. & Pitsis, T. (2008). *Managing and Organizations: An Introduction to Theory and Practice* (2. painos). Los Angeles: Sage Publications.

Ihantola, E.-M., Leppänen, P., Kuhanen, H. & Sivonen, I. (2008). *Yrityksen kirjanpito – perusteet ja sovellusharjoitukset* (2. uud. painos). Helsinki: Gaudeamus Kirja.

- Englanninkielisen kirjan nimessä kaikki sanat, lukuun ottamatta sidesanoja, kirjoitetaan isolla alkukirjaimella. Kirjan nimi kursivoidaan.
- Suomenkielisen kirjan nimessä ainoastaan ensimmäinen sana kirjoitetaan isolla alkukirjaimella. Kirjan nimi kursivoidaan.
- Kirjan nimen jälkeen ilmoitetaan painos, mikäli se on muu kuin ensimmäinen. Englanninkielisessä opinnäytetyössä käytetään ilmaisua xth edition.
- Lopuksi ilmoitetaan kustannuspaikka ja kustantaja.

c) Artikkelikokoomateoksessa

Kiander, J. (2007). Mihin suuntaan veropolitiikassa pitäisi edetä? Teoksessa: Kari, S. & Ylä-Liedenpohja, J. (toim.). *Verotus uusiksi?* Helsinki: Taloustieto Oy, 33–50.

Prelec, D. (2009). Compound invariant weighting functions in prospect theory. Teoksessa: Kahneman, D. & Tversky, A. (toim.). *Choices, Values, and Frames*. New York: Cambridge University Press, 67–92.

- Artikkelikirjataan kuten (a)-kohdassa, teos kirjataan (b)-kohdassa esitetyn mukaisesti ja artikkelin sivunumerot ilmoitetaan viimeisenä tietona.
- Englanninkielisessä opinnäytetyössä teoksessa-sana korvataan in-sanalla ja lyhenne toim. korvataan lyhenteellä ed. (yksi toimittaja) tai eds. (useampi toimittaja).

d) Artikkelisanomalehdessä

Pirttikoski, R. (2012). EK odottaa vaisua alkuvuotta. *Kaleva* 9.2.2012.

Siegel, M. (2012). Economic outlook: Eurozone prospects worsen. *Financial Times* 10.2.2012.

e) Raportit, keskustelualoitteet, työpaperit, tilastot ym.

Basel-komitea (2011). Progress report on Basel III implementation. Kansainvälinen järjestelypankki BIS, Basel.

Stern, J. J. (2004). The impact of the crisis – decline and recovery. CID Working Paper No. 103. Harvard University, Cambridge.

Kasanen, J. (1998). Pörssiyhtiöiden sisäpiirin osakekauppa ja -omistus Suomessa. Keskustelualoite 11/1998. Suomen Pankki, Helsinki.

Rahoitusmarkkina- ja tilasto-osasto (2011). Rahoitusmarkkinaraportti 2/2011. Suomen Pankki, Helsinki.

Suomen virallinen tilasto (2011). Kuluttajahintaindeksi joulukuun 2011. Tilastokeskus, Helsinki.

f) Opinnäytetyöt

Juntunen, M. (2011). Corporate rebranding processes in small companies. A multiple case study from B2B software industry. Väitöskirjatutkimus. Acta Universitatis Ouluensis, Oeconomica 51. Oulun yliopisto, Oulu.

Pohjosenperä, T. (2011). Kuntalogistiikan haasteet ja hyvät käytännöt alueyhteistyöorganisaation kunnissa. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, Oulu.

g) Internet-lähteet

Cunningham, L. A. (2001). *The Essays of Warren Buffett: Lessons for Corporate America*. Minneapolis: The Cunningham Group. Saatavilla: <<http://www.monitorinvestimentos.com.br/download/The%20Essays%20Of%20Warren%20Buffett%20-%20Lessons%20For%20Corporate%20America.pdf>>. Viitattu 3.1.2012.

Dierksmeier, C. (2011). Reorienting management education: From the homo economicus to human dignity. SSRN Working Paper No. 1766183. Saatavilla: <<http://ssrn.com/abstract=1766183>>. Viitattu 11.2.2012.

h) Lait ja asetukset

Kirjanpitolaki 31.12.1997/1336.

i) Haastattelut⁴

Mallikas, E. (2012). Pääanalyttikko, Pankki Oyj. Sähköpostihaastattelu 15.3.2012.

4.4 Referointitekniikka

Toisen tekstin plagiointi ilman asianmukaista lähdeviitettä on vakava rike, joten luvussa 4.2 esitelty lähdeviittaustekniikka on syytä omaksua heti opinnäytetyön kirjoitusprosessin alkuvaiheessa. Lisäksi on tärkeää ymmärtää, että alkuperäistekstiä ei voi käyttää omassa tekstissään prosessoimattomana: opinnäytetyön kirjoittaminen edellyttää siis viittaustekniikan hallinnan lisäksi referointitaitoa. Referointi on alkuperäistekstin selostamista kirjoittajan *omin sanoin* ja siten, että oman työn kannalta *olennaiset asiat* tulevat esitetyiksi riittävässä laajuudessa ja oikeasisältöisinä. Opinnäytetöiden referaatit ovat usein tyyliltään niin kutsuttuja kommentoivia referaatteja, joissa tutkielmantekijä paitsi kiteyttää alkuperäistekstien keskeisen asiasisällön, myös esittää omia huomioitaan, mielipiteitään ja päätelmiään.

Referointitekniikalle ei ole mahdollista laatia samanlaista formaalia ohjeistusta kuin viittaustekniikalle. Hyvin laaditulla referaatilla on kuitenkin tiettyjä ominaispiirteitä, joita pyritään seuraavaksi havainnollistamaan esimerkkireferaatien kautta.

Alkuperäinen teksti:

”Tämän tutkimuksen tavoitteena oli arvioida pienyritysten lakiperusteisen yrityssaneerauksen tehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä laman aikana. Saneerauksen tehokkuus jaettiin tutkimuksessa taloudelliseen tehokkuuteen (vaikutus taloudellisiin tunnuslukuihin) ja kokonaistehokkuuteen (saneerauksen onnistuminen kokonaisuudessaan). [...] Tulokset osoittavat, että yrityssaneeraus on olennaisesti tehostanut yritysten taloudellisia toimintaedellytyksiä. [...] Tulokset osoittavat myös, että saneeraus on kokonaisuudessaan onnistunut hyvin ja yritysjohtajat ovat siihen tyytyväisiä. Tutkimuksen tulokset tukevat esitettyä hypoteesia siitä, että saneeraus tapahtuu taloudellisesti tehokkaammin, jos siinä käytetään aktiivisia saneeraustoimenpiteitä ja vahvaa velkajärjestelyä. Sen sijaan yrityssaneerauksen kokonaistehokkuuteen aktiivisten keinojen merkitys on vähäinen, eikä tulos siten niiltä osin anna tukea esitetylle hypoteesille. Yritykset

---

⁴ Silloin kun haastattelut ovat varsinaista tutkimusaineistoa, niitä ei esitetä lähdeluettelossa, vaan opinnäytetyön liitteenä.

ovat saneeraukseen kokonaisuudessaan sitä enemmän tyytyväisiä, mitä enemmän siinä käytetään velkajärjestelyä [...]” (Laitinen 2011: 385.)

Esimerkki *huonosta* referaatista:

Laitisen (2011) tutkimuksen tarkoituksena on arvioida pienyritysten lakiin perustuvan yrityssaneerauksen tehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä laman aikaan. Saneerauksen tehokkuus jaetaan tutkimuksessa taloudelliseen tehokkuuteen ja kokonaistehokkuuteen. Tulokset osoittavat, että saneeraus on merkittävästi parantanut yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja että saneeraus on kokonaisuudessaan onnistunut hyvin. Tulokset ovat myös yhdenmukaisia sen hypoteesin kanssa, että saneeraus toteutetaan taloudellisesti tehokkaimmin, jos siinä käytetään sekä aktiivisia saneeraustoimenpiteitä että vahvaa velkajärjestelyä. Yrityssaneerauksen kokonaistehokkuuteen aktiivisten keinojen merkitys sen sijaan on pieni, eikä tulos siis niiltä osin tue esitettyä hypoteesia. Yritykset ovat kokonaisuudessaan saneeraukseen sitä tyytyväisempiä, mitä enemmän siinä käytetään velkajärjestelyä.

Tiukasti tulkittuna yllä esitetty referaatti on hyvin lähellä plagiaattia ja löysemmin tulkittunakin esimerkissä liikutaan harmaalla alueella. *Näin siitäkin huolimatta, että alkuperäislähde on asianmukaisesti ilmoitettu.* Referaattien yleisimmät puutteet ovat kirjoittajan pyrkimys orjallisesti noudattaa alkuperäislähteen tekstimuotoa⁵ ja se, että kirjoittaja ei kerro kaikkea lukijan kannalta olennaista (tai vastakkaisesti painottaa epäolennaisia asioita). Yllä oleva referaatti sisältää nämä molemmat puutteet. Ensinnäkin referaatti muistuttaa liiaksi alkuperäistekstiä; referoiminen *ei* siis ole muutamien sanojen muuttamista, poistamista tai lisäämistä tai sanajärjestyksen muuttamista. Toiseksi, kirjoittaja ei kerro kaikkea lukijan kannalta olennaista. Koska referoitava tekstikappale on irrotettu kontekstistaan, on kirjoittajan vastuulla tarvittaessa täydentää sitä niin, että ulkopuolisen lukijan on mahdollista ymmärtää asia. Esimerkkireferaatissa lukijalle jää epäselväksi muun muassa se, mikä ero taloudellisen tehokkuuden ja kokonaistehokkuuden välillä on ja miksi tämä erottelu on tarpeen tehdä.

Pohjimmiltaan referaateissa esiintyvät puutteet johtuvat yleensä alkuperäistekstin puutteellisesta ymmärtämisestä: kirjoittaja ei osaa pukea omiksi sanoiksi asioita, joita

---

⁵ Tämä pätee erityisesti englanninkielisiin alkuperäisteksteihin, joita yritetään kääntää suoraan suomen kielelle. Sanatarkat käännökset ovat harvoin jos koskaan toimivia, ja pahimmillaan lopputulos on suomen kieltä muistuttavaa, mutta täysin käsittämätöntä kieltä.

ei ole itse ymmärtänyt. Alkuperäistekstin syvälinen ymmärrys vaatii huolellisesta paneutumista lähdemateriaaliin yksityiskohtia kokonaisuuteen suhteuttaen. Tekstistä kannattaa etsiä merkityssuhteita eli sitä miten asiat liittyvät toisiinsa, ja pyrkiä löytämään olennaisin sisältö. Apuna tässä kannattaa käyttää tekstistä tehtyjä muistiinpanoja ja esimerkiksi miellekarttaa.

Esimerkki *hyvästä* referaatista:

Laitinen (2011) tutkii suomalaisten pienyritysten lakisääteisen yritys-saneerauksen onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä edellisen taantuman (2008–2009) aikana. Saneerauksen onnistumista tarkastellaan tutkimuksessa ensiksi taloudellisen tehokkuuden (kannattavuus, kasvu, maksuvalmius, vakavaraisuus ja toiminnan jatkuvuus) näkökulmasta. Saneerauksen kokonaistehokkuuteen vaikuttavat kuitenkin taloudellisen tehokkuuden lisäksi useat muut tekijät, minkä vuoksi saneerauksen onnistumista mitataan tutkimuksessa myös sillä, miten tyytyväinen yritysjohto on saneeraukseen kokonaisuudessaan.

Laitisen (2011) saamien tulosten mukaan saneeraus on yleisesti ottaen merkittävästi parantanut yritysten taloudellista tehokkuutta, minkä lisäksi suurin osa yritysjohtajista kokee saneerauksen kokonaisuudessaan onnistuneeksi. Pelkkä taloudellisten toimintaedellytysten parantuminen ei tee saneerauksesta onnistunutta, sillä taloudellinen tehokkuus selittää kokonais-tehokkuudesta ainoastaan 25 %. Tutkimustulokset osoittavat myös, että sekä aktiiviset saneeraustoimenpiteet että velkojen uudelleenjärjestely (passiivinen toimenpide) parantavat yrityksen taloudellista tehokkuutta. Kokonais-tehokkuuteen aktiivisilla toimenpiteillä ei sen sijaan nähdä olevan suurta vaikutusta, vaan merkittävimmäksi tekijäksi nousee vahva velkajärjestely.

Viimeksi mainittu tulos on ristiriitainen useiden aikaisempien tutkimusten kanssa, jotka osoittavat että aktiiviset (passiiviset) toimenpiteet parantavat (heikentävät) saneerauksen onnistumisen todennäköisyyttä (ks. esim. Smith & Graves 2005). Tulosten epäyhdenmukaisuudelle on useita potentiaalisia selityksiä: Ensinnäkin Laitisen (2011) tutkimus keskittyy suomalaisten pienyritysten lakisääteisiin yritys-saneerauksiin, kun taas suurimmassa osassa aikaisempia tutkimuksia tutkimuskohteena ovat keskisuurten tai suurten amerikkalaisyritysten vapaaehtoiset yritys-saneeraukset. Toiseksi, saneerauksen onnistumista on tutkimuksessa mitattu subjektiivisilla mittareilla (yritysjohtajien itse tekemät arviot tehokkuudesta), kun taas aikaisemmassa kirjallisuudessa objektiiviset mittarit (saneerausohjelman läpivienti/keskeytys, julkisesti saatavilla olevat tilinpäätösluvut jne.) ovat huomattavasti yleisempiä. Myös se, että saneerausohjelmaa oli toteutettu yrityksissä vasta muutama vuosi, saattaa vaikuttaa tuloksiin, sillä tervehdyttäminen on usein hyvin hidasta (ks. esim. Zimmerman 1991), ja saneerauksen onnistumista tulisikin täten arvioida pidemmällä aikavälillä.

Yllä olevassa referaatissa kirjoittaja kertoo omin sanoin kaiken olennaisen Laitisen (2011) tutkimuksesta tiiviisti, mutta riittävässä laajuudessa tekstin ymmärrettävyyden kannalta. Kirjoittaja ei tyydy pelkästään referoimaan Laitisen tekstiä, vaan peilaa tämän tutkimustuloksia aikaisemmissa tutkimuksissa esitettyihin tuloksiin ja esittää omaa pohdintaa tutkimustulosten ristiriitaisuudesta. Parhaimmillaan referaatti on siis synteesi, joka muodostuu referoiduista lähdeteksteistä ja kirjoittajan omasta argumentaatiosta ja päättelystä.

4.5 Tekstin havainnollistaminen

Tekstikappaleiden lisäksi opinnäytetyö sisältää usein tekstiä tukevia ja havainnollistavia osia kuten taulukoita, kuvioita ja matemaattisia kaavoja. Kaikki havainnollistava materiaali kytkeytyy vahvasti tekstiin, mutta taulukot ja kuviot tulisi kuitenkin laatia siten, että lukijan on mahdollista ymmärtää niiden informaatio myös lukematta varsinaista tekstiä. Tekstissä taulukoista ja kuvioista esitetään olennaiset huomiot ja päätelmät sanallisesti, esimerkiksi taulukoiden yksittäisiä numerotietoja ei siis toisteta tekstissä. Taulukot, kuviot ja matemaattiset kaavat numeroidaan juoksevasti, kukin omana sarjanaan. Ne sijoitetaan työhön mahdollisimman pian sen tekstikappaleen jälkeen, jossa niihin ensimmäisen kerran viitataan.

4.5.1 Taulukot

Taulukoihin voidaan tiivistää paljon informaatiota, ja ne sopivat hyvin muun muassa numerotietojen raportoimiseen (ks. esimerkkitaulukot 2 ja 3) ja yhteenvetojen esittämiseen (ks. esimerkkitaulukko 1). Huolitellun näköisen lopputuloksen aikaansaamiseksi taulukot kannattaa laatia tekstinkäsittelyohjelman taulukkotyökalulla.

Esimerkkitaulukko 1. Rekrytointimenetelmien tekninen ja sosiaalinen validiteetti (Folger & Cropanzano 1998: 84–91).

Valintamenetelmä	Tekninen validiteetti	Sosiaalinen validiteetti
Henkilöstöarviointiyritykset	kyllä	kyllä
Biografiset selvitykset	kyllä	ei
Kognitiiviset testit	kyllä	neutraali
Strukturoitu haastattelu	kyllä	kyllä

Strukturoimaton haastattelu	ei	kyllä
Rehellisyystestit	kyllä	neutraali
Persoonallisuustestit	kyllä	ei
Suosittelijat	ei	kyllä
Työnäytteet	kyllä	kyllä
Huumausainetestit	kyllä	neutraali

Esimerkkitaulukko 2. Suomen työttömyysaste (%).

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Miehet	7,9	6,8	6,0	5,9	6,0	8,7	8,2
Naiset	7,5	8,6	6,8	6,1	6,1	7,0	7,5
Kaikki	7,7	7,6	6,4	6,0	6,1	7,9	7,9

Lähde: Tilastokeskus

Esimerkkitaulukko 3. Regressioanalyysin tulokset.

Selittävä muuttuja	Malli 1	Malli 2	Malli 3	Malli 4
Paneeli A: Selitettävänä muuttujana osakkeiden tuotot vuosina 1980–1994				
Vakiotermi	0,985*** (2,647)	0,856*** (2,588)	0,869*** (2,351)	0,799*** (2,321)
Markkinaindeksin tuotto	1,234** (1,998)			1,056 (0,621)
Yrityksen koko		-0,825*** (-2,694)		-0,996*** (-2,332)
B/P-luku			2,637*** (5,639)	3,417*** (5,474)
<i>N</i>	11 400	11 350	11 050	11 025
Paneeli B: Selitettävänä muuttujana osakkeiden tuotot vuosina 1995–2010				
Vakiotermi	0,751*** (2,647)	0,856*** (2,588)	0,869*** (2,351)	0,799*** (2,321)
Markkinaindeksin tuotto	1,836 (1,601)			1,056 (0,621)
Yrityksen koko		-0,825*** (-2,694)		-0,996*** (-2,332)
B/P-luku			2,637*** (5,639)	3,417*** (5,474)
<i>N</i>	12 100	11 950	11 900	11 825

N = havaintojen lukumäärä, *t*-arvot esitetty suluissa,

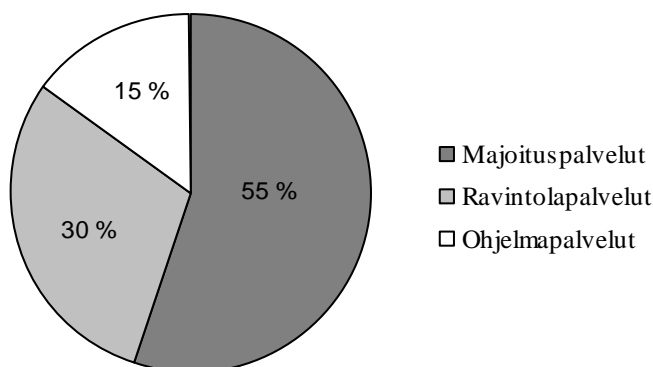
* = 5 %:n merkitsevyystaso, ** = 1 %:n merkitsevyystaso ja *** = 0,1 %:n merkitsevyystaso.

– Taulukko laaditaan pääsääntöisesti koko palstan leveyteen.

- Leveä taulukko esitetään sivulla vaakasuunnassa.
- Taulukossa käytetään samaa fonttia kuin leipätekstissä, fonttikoko on 10 pt.
- Taulukko otsikoidaan ytimekkäästi, mutta mahdollisimman kuvaavasti.
- Otsikko sijoitetaan taulukon päälle, sen fonttikoko on 10 pt ja se lihavoidaan.
- Taulukon sarakeotsikot ja alareuna rajataan vaakasuorilla viivoilla.
- Taulukon alapuolelle sijoitetaan taulukkoseloste, jossa annetaan kaikki tarpeellinen informaatio taulukon ymmärtämiseksi. Selosteen fonttikoko on 9 pt.
- Mahdollinen lähde merkitään joko taulukon otsikkoon tai taulukkoselosteeseen (vrt. esimerkkitaulukkoja 1 ja 2).
- Englanninkielisessä opinnäytetyössä desimaalin merkinä käytetään pistettä.

4.5.2 Kuviot

Kuvio on tehokas tiedonsiirron väline myös tieteellisessä tutkimuksessa. Taulukoiden tapaan kuvioita voidaan käyttää omien tutkimustulosten havainnollistamiseen (ks. esimerkikuvio 1). On tärkeä huomata, että kuviot ovat tekijänoikeudellisesti suojattuja, joten toisen tekemää kuvioita ei saa ilman tekijänoikeuden omistajan lupaa kopioida tai skannata omaan opinnäytetyöhönsä. Mikäli tekijänoikeuden omistajan lupaa kuvion käyttöön ei ole, tutkielmantekijän on itse laadittava kuvio – mielellään jollain piirto-ohjelmalla – ja varustettava se asianmukaisella lähdeviittauksella (ks. esimerkikuvio 2).

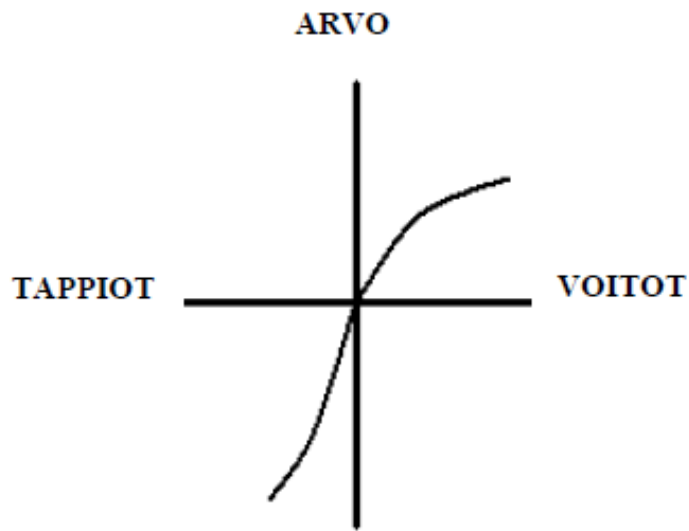

Esimerkkikuvio 1. Yritys Oy:n liikevaihdon jakautuminen toimialoittain 2011.

- Kuvioon liittyvissä teksteissä käytetään samaa fonttia kuin leipätekstissä.

- Kuvio otsikoidaan ytimekkäästi, mutta mahdollisimman kuvaavasti.
- Otsikko sijoitetaan kuvion alle, sen fonttikoko on 10 pt ja se lihavoidaan.
- Kuvion sisällä fonttikoko on pääsääntöisesti 10 pt.
- Mikäli kuvio ei ole palstan levyinen, se sijoitetaan sivun keskelle.
- Jos lainattuun kuvioon on tehty muutoksia, lähdeviittaukseen on liitettävä sana mukaillen (englanninkielisessä tekstissä sanat adapted from).

Esimerkkikuvio 2. Arvofunktio (Kahneman & Tversky 1979: 279).

4.5.3 Matemaattinen esitystapa

Matemaattiset esitykset laaditaan tekstinkäsittelyohjelman kaavaeditorilla, ja ne voidaan integroida tekstiin useammalla vaihtoehtoisella tavalla:

Esimerkki 1: Julkisen vallan budjettirajoite on

$$B_t = D_t + (1 + r_t)B_{t-1}, \quad (1)$$

missä B_t on julkisen velan määrä kauden lopussa, D_t on primäärinen vajeen määrä ja r_t on reaalikorko kaudelta $t-1$ kaudelle t (Lahiri & Puhakka 1998: 181).

Esimerkki 2: Yhtälö (2) kuvaa yhden hinnan lakia, jossa kotimaan hintataso P määräytyy nimellisestä vaihtokurssista E ja ulkomaan hinnoista P^* ajanhetkellä t :

$$P_t = E_t P_t^* . \quad (2)$$

Esimerkki 3: Oletetaan kysynnän olevan seuraavaa muotoa:

$$q = f(sh)v, \quad (3)$$

missä q = kysyntä,
 s = valuuttakurssi,
 h = hinta ja
 v = satunnaistekijä.

- Kaavoissa käytetään samaa fonttia kuin leipätekstissä.
- Perusfonttikoko on 12 pt ja teksti kursivoidaan.
- Ylä- ja alaindeksien fonttikoko on 8 pt.
- Kaavoissa käytetään 1,5 cm:n sisennystä.
- Kaavojen numerointi tasataan oikeaan reunaan.
- Sellaisia välvaiheita, joihin tekstissä ei viitata, ei yleensä ole tarpeen numeroida.
- Muuttujien symbolit täytyy selittää joko tekstissä tai kaavan alla, kun ne ensimmäistä kertaa esitetään.
- Symbolien käytössä on oltava johdonmukainen, eli samaa merkintää ei tule käyttää tarkoittamaan useampaa eri asiaa, eikä samaa asiaa toisaalta saa merkitä eri yhteyksissä eri symboleilla.

4.6 Sivusetukset

Opinnäytetyön sivut muotoillaan seuraavien ohjeiden mukaisesti:

Sivunumero	sivun oikea ylänurkka, fonttikoko 12 pt, numerointi aloitetaan kansilehdeltä, mutta sivunumero kirjoitetaan näkyviin vasta johdantoluvun ensimmäiseltä sivulta eteenpäin
Sisällysluettelo	lukuotsikoiden muotoilu kuten tekstissä, otsikoiden porrastus
Riviväli	1,5 (lähdeluettelossa 1), välistys 0 pt ennen ja jälkeen
Sisennykset	lähdeluettelo 0,5 cm riippuva sisennys, luettelot 0,5 cm, pitkät suorat lainaukset 1 cm, kaavat 1,5 cm
Rivinvaihto	jokaisen lukuotsikon, kappaleen, luettelon, kuvion, taulukon ja kaavan jälkeen
Reunukset	ylä- ja alareunus 2,5 cm, vasen 4 cm, oikea 2,5 cm, sidontareunus 0, ylä- ja alatunniste 1,25 cm
Peruskirjasintyyli	Times New Roman 12 pt, molempien reunojen tasaus, tarvittaessa tavutus
LUKUOTSIKKO 1	Times New Roman 12 pt, ISOT KIRJAIMET, lihavointi , pääluvut aloitetaan aina uudelta sivulta
Lukuotsikko 1.1	Times New Roman 12 pt, lihavointi
Lukuotsikko 1.1.1	Times New Roman 12 pt
Liite 1	Times New Roman 12 pt, lihavointi
Alaviitteet	juokseva numerointi, Times New Roman 10 pt, rivinväli 1
Tehosteet	<i>kursiivi</i>

Tämän kirjoitusohjeen mukaiset tekstityylit, muotoilut ja sivuasettelut on otettu valmiiksi huomioon kauppa korkeakoulun opinnäytetöille erikseen laaditussa Microsoft Word –asiakirjamallissa, josta on tehty oma asiakirjamalli (template) englanninkielisille opinnäytetöille. Molemmat asiakirjamallit löytyvät kauppa korkeakoulun internet-sivuilta (http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/ohjeita_opinnaytetyohon). Huomioitavaa on, että mallipohjan tekstityyleissä on otettu jo valmiiksi huomioon kaikki tämän ohjeen mukaiset tekstinasettelut. Mallipohjan tyylejä käytettäessä esimerkiksi rivinvaihtoja kappaleiden välillä ei tule enää manuaalisesti tehdä.

Ohjeistus asiakirjamallin sekä Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelman käyttöön löytyy erillisestä Tutkielmantekijän Microsoft Office 2013 Word -ohjeesta (Heikkilä 2015) (http://www.oulu.fi/kauppakorkeakoulu/ohjeita_opinnaytetyohon). Ohjeessa on kuvattu myös asiakirjamallin tyylien tuominen jo olemassa olevaan dokumenttiin. Lisäksi tutkielmantekijän Word-ohje toimii tarkempana ohjeistuksena opinnäytetöiden ulkoisille muotoseikoille ja asetteluille.

5 YHTEENVETO

Opinnäytetyön kirjoittaminen edellyttää tieteellisen kirjoittamisen konventioiden tuntemusta. Tässä opintomonisteessa kuvataan kauppakorkeakoulun opinnäytetöissä noudatettavat tieteellisen kirjoittamisen periaatteet ja kirjoitustekniset muotovaatimukset. Opintomonisteen on tarkoitus toimia itseopiskeluaineistona, jonka ohjeita seuraamalla opiskelija kykenee itsenäisesti laatimaan kieli- ja ulkoasultaan huolitellun, opinnäytetöille asetettujen muotovaatimusten mukaisen kirjallisen tutkielman. Kun vastuu muotoseikoista on opiskelijalla itsellään, voivat opinnäytetyön ohjaaja ja opiskelija ohjauskeskusteluissaan keskittyä olennaisimpaan, eli työn sisältöön.

Etenkin ensimmäistä tieteellistä opinnäytetyötään tekeväälle opiskelijalle saattaa tämän opintomonisteen lukemisen myötä syntyä tunne, että opinnäytetyön kirjoittamisessa pitää tietää ja muistaa valtava määrä asioita. Huomioon otettavia seikkoja on kyllä paljon, ja pilkkua ihan konkreettisestikin välillä viilataan, mutta ei näitä kirjoitusteknisiä yksityiskohtia ulkoa tarvitse opetella – ne voi aina tarkistaa tästä oppaasta. On kuitenkin huomautettava, että opintomoniste ei ole aukoton opaskirja; ohjeistus ei siis voi vastata kaikkiin mahdollisiin opinnäytetyön kirjoittamisessa vastaan tuleviin erityiskysymyksiin. Kaikissa ongelmakohdissa ja epäselvissä tilanteissa tutkielmantekijä voi aina kääntyä opinnäytetyönsä ohjaajan puoleen. Lopuksi on vielä todettava, että pelkästään lukemalla näitä kirjoitusohjeita opinnäytetyö ei tietysti tule koskaan valmiiksi. Tutkielmantekijän oma ajattelu, tiedonjano ja tahdonvoima ovat ne tärkeimmät työvälineet, joilla opinnäytetyö tehdään.

LÄHTEET

- Bergstrand, J. (1997). *Tehokas talouden ohjaus*. Helsinki: WSOY.
- Davila, A., Foster, G. & Oyon, D. (2009). Accounting and control, entrepreneurship and innovation: Venturing into new research opportunities. *European Accounting Review* 18(2), 281–311.
- Edelström, U. (2012). Toimitusjohtaja, Yritys Oy. Puhelinhaastattelu 31.5.2012.
- Euroopan komissio (2010). Proposal for a regulation of the European parliament and of the council on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities. 2011/0359 (COD). Euroopan komissio, Bryssel. Saatavilla: <http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/reform/COM_2011_779_en.pdf> Viitattu 8.2.2012.
- Ewert, R. (2003). Prüfung, Beratung und externe Rotation: Ökonomische Forschungsergebnisse zur aktuellen Regulierungsdebatte im Bereich der Wirtschaftsprüfung. *Der Konzern* 1(8), 528–539.
- Fama, E. F. (1970). Efficient capital markets: A review of theory and empirical work. *Journal of Finance* 25(5), 383–417.
- Fama, E. F. & French, K. R. (1992). The cross-section of expected stock returns. *Journal of Finance* 47(2), 427–465.
- Folger, R. & Cropanzano, R. (1998). *Organizational Justice and Human Resource Management* (2. painos). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. painos). Helsinki: Tammi.
- Huikari, S. (2012). Tutkielmentekijän Microsoft Word 2007/2010 -ohje. Oulun yliopisto, taloustieteiden tiedekunta.
- Kirjanpitolaki 31.12.1997/1336.
- Kniivilä, S., Lindblom-Yläne, S. & Mäntynen A. (2007). *Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen*. Helsinki: WSOY.
- Kvale, S. (1996). *Interviews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: Sage.
- Lahiri, A. & Puhakka, M. (1998). Habit persistence in overlapping generations economies under pure exchange. *Journal of Economic Theory* 78(1), 176–186.
- Laitinen, E. K. (2011). Yrityssaneerauksen tehokkuus laman aikana pienyrityksissä. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 11(3), 367–386.

- NASDAQ OMX Helsinki (2011). *Opi osakkeet* (6. painos). Helsinki: NASDAQ OMX Group.
- Odean, T. (1998). Are investors reluctant to realize their losses? *Journal of Finance* 53(5), 1775–1798.
- Pott, C., Mock, T. J. & Watrin, C. (2009). Review of empirical research on rotation and non-audit services: Auditor independence in fact vs. appearance. *Journal für Betriebswirtschaft* 58(4), 209–239.
- Salmi, I. (2010). *Mitä tilinpäätös kertoo?* (4.–6. painos). Helsinki: Edita.
- Smith, M. & Graves, C. (2005). Corporate turnaround and financial distress. *Managerial Auditing Journal* 20(3), 304–320.
- Vehkaperä, M., Karjalainen, K. & Jokinen, M. (2008). Ohjeita aineopintojen seminaariin ja kandidaatintutkielman tekemiseen. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta. Saatavilla: <<https://www.jyu.fi/jsbe/opiskelu/ohjeita/kandisemohje>>. Viitattu 8.2.2012.
- Vehmanen, P. & Koskinen, K. (1998). *Tehokas kustannushallinta*. Helsinki: WSOY.
- Woodpine, G. F. & Liu, J. (2010). Leadership styles and the moral choice of internal auditors. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies* 15(1), 28–35. Saatavilla: <http://ejbo.jyu.fi/pdf/ejbo_vol15_no1_pages_28-35.pdf>. Viitattu 8.2.2012.
- Zimmerman, F. M. (1991). *The Turnaround Experience: Real World Lessons in Corporate Revitalisation*. New York: McGraw-Hill.

TEEMAHAASTATTELURUNKO**Johtaminen ja kyvykkyys yritysten välisessä yhteistyössä / tutkimus- ja tuotekehitysyhteistyö**

1. Kauanko työhösi on liittynyt yritystenvälinen yhteistyö?
2. Mitä yritystenvälinen yhteistyö (kumppanointi) on?
  - Mitä se on / miten määrittelisit sen?
  - Mitä hyötyjä se tuo? Miksi yhteistyötä tehdään?
  - Mitä yritysten väliseen yhteistyöhön liittyy?
  - Mitä vaikutuksia sillä on yksittäisen yrityksen toiminnan näkökulmasta?
  - Miten kuvailisit yhteistyösuhdetta suhdetasolla, mitä se on?
3. Millainen yritystenvälinen yhteistoiminta on onnistunutta?
  - Minkälaiset asiat ovat edellytyksenä onnistuneelle yhteistoiminnalle?
  - Minkälaiset asiat ovat esteinä/ vaikeuttavat onnistunutta yhteistoimintaa?
4. Mitä on yritystenvälisen yhteistyökyvykkyys/ ns. kumppanointikyvykkyys?
  - Mitä osa-alueita, tasoja, tunnusmerkkejä tai viitteitä kumppanointikyvykkyys organisaation / yhteistyöhankkeen / yksilön tasoisena ilmiönä sisältää?
  - Miten kyvykkyys näkyy /tulisi näkyä?
5. Mitä yritystenvälisen yhteistyön johtaminen on?
  - Mitkä asiat siinä ovat tärkeitä?
  - Miten se sinun organisaatiossasi tapahtuu /näky?
  - Miten sinä organisoisit yhteistyön johtamisen?
6. Miten yritystenvälinen yhteistyö/kumppanuus näkyy osana oman (ali)organisaatiosi strategiaa/ suunnittelua/ olemassaolon tarkoitusta/ toimintamallia?
7. Miten kuvailisit olemassa olevan yhteistyön /-hankkeiden sisältöä ja yhteistyötä?
  - Miten sitä voisi kehittää?
  - Mitä se edellyttää?